

22.6.2017

EOAK/2159/2016

Beslutsfattare: Biträdande justitieombudsman Maija Sakslin

Föredragande: Referendarieråd Mikko Sarja

Referens: 13.6.2016 anländ skrivelse

BRISTER PÅ KOMMUNIKATIONSVERKETS SVENSKSPRÅKIGA WEBBINFORMATION

1 KLAGOMÅL

Klaganden bad justitieombudsmannen utreda Kommunikationsverkets förfarande. Klagomålet gällde Kommunikationsverkets logotyp samt information om informationssäkerhet på verkets webbsidor.

2 UTREDNING

Kommunikationsverket har gett en utredning (9.9.2016, dnr 776/089/2016; bilaga).

3 AVGÖRANDE

3.1 Rättsliga grunder för bedömning

3.1.1 Grundlagen

Enligt 17 § 1 mom. i grundlagen är Finlands nationalspråk finska och svenska. Enligt 2 mom. skall vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas genom lag. Det allmänna skall tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

Enligt sina motiveringar utgår dessa bestämmelser ifrån tryggandet av nationalspråkens likvärdighet och det att dessa språk formellt ska behandlas likvärdigt (RP 309/1993 rd och RP 1/1998 rd).

3.1.2 Språklagen och dess förarbeten samt justitieombudsmannens beslutspraxis

Enligt språklagens 23 § 2 mom. skall en tvåspråkig myndighet betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten skall både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den

använder båda språken.

Jämlikhetskravet betyder att minoritetsspråket inte får diskrimineras t.ex. så att den text som används på skyltar och informationstavlor samt blanketter och broschyrer är klart mindre än texten på majoritetsspråket (RP 92/2002 rd, s. 92).

Justitieombudsmannen har i sitt beslut *dnr 1102/4/16* tagit ställning till den grafiska framtoningen i Migrationsverkets information. Migrationsverkets namn visades på finska och svenska med lika stort typsnitt på ämbetsverkets skyltar, broschyrer och övrigt material. Dock var Migrationsverkets namn på finska skrivet med fet stil.

Justitieombudsmannen hänvisade till ovan refererade motiveringarna till språklagens 23 § 2 mom. och konstaterade att textens storlek är bara ett exempel i motiveringarna och att enligt hans uppfattning är det på motsvarande sätt problematiskt om texten på minoritetsspråket är märkbart oskarpare eller otydligare än på majoritetsspråket. På grund av det tillgängliga materialet ansåg justitieombudsmannen att den svenskspråkiga namnversionen var otydligare än versionen på finska och skillnaden var märkbar. Därtill konstaterade justitieombudsmannen att i Migrationsverkets utredning i detta ärende var ämbetsverkets namn med nöd och näppe synligt på svenska jämfört med namnet på finska. På grund av detta ansåg justitieombudsmannen att Migrationsverkets förfarande stred mot krav på nationalspråkens likvärdig behandling som tryggas i 17 § i grundlagen och som framgår av motiveringarna till språklagens 23 §.

Migrationsverket har sedermera med anledning av justitieombudsmannens beslut meddelat att ämbetsverket har bett tjänsteleverantören som har designat Migrationsverkets grafiska uttryck att uppdatera ämbetsverkets logo så att ämbetsverkets namn i logon framgår i fet stil på finska, svenska och engelska.

Justitieombudsmannen har i sitt beslut *dnr 1012/4/14* bedömt språkversionernas ordningsföljd. Ärendet gällde skylten "Posti–Posten" i Vörå centrum. Klaganden ansåg att skyltningen stred mot språklagen eftersom majoritetsspråket i Vörå är svenska, vilket betydde att texten borde vara "Posten–Posti". Justitieombudsmannen konstaterade att språklagen inte tar ställning till språkversionernas ordningsföljd. Med beaktande av språklagens anda ansåg justitieombudsmannen emellertid det i sig vara logiskt om texten på majoritetsspråket skrevs först på sådana skyltar som sätts upp i tvåspråkiga kommuner.

Enligt 32 § 1 mom. i språklagen ska information som statliga och kommunala myndigheter riktar till allmänheten ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner. Det behöriga ministeriet ska se till att information som är väsentlig för individens liv, hälsa och säkerhet samt för egendom och miljö ges på båda nationalspråken i hela landet.

En tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska enligt 32 § 2 mom. finnas på finska och svenska.

Skyldigheten gäller vid sidan av officiella kungörelser, t.ex. dödande av dokument, dessutom t.ex. annonser i tidningar men även skyltar och andra meddelanden till allmänheten. Om t.ex. polisen eller brandmyndigheten sätter upp meddelanden till invånarna i ett höghus, ska detta ske på båda språken (RP 92/2002 rd, s. 98).

Att utredningar, beslut eller andra liknande texter som en myndighet utarbetat publiceras medför enligt 32 § 3 mom. inte att de behöver översättas som sådana. Myndigheten ska dock se till att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.

I motiveringarna till denna bestämmelse konstaterar man följande (RP 92/2002 rd, s. 98–99). Att ut-

redningar, beslut eller andra jämförbara texter publiceras medför enligt 32 § 3 mom., utan hinder av 1 och 2 mom., inte att detta behöver ske i samma form eller omfattning på både finska och svenska, om inte något annat följer av sakens natur. Myndigheten kan således uppfylla sin skyldighet enligt 1 och 2 mom. även då informationen på det andra nationalspråket ges antingen i en annan form, t.ex. i en anorlunda broschyr, eller i mindre omfattning, t.ex. genom en förkortad version av informationen på det andra språket.

Avsikten är att göra det möjligt för myndigheterna att snabbt och smidigt publicera offentliga handlingar utan att kravet på information på två språk ska medföra oskäligt dröjsmål eller bli ett hinder för information. Genom bestämmelsen har man också försökt beakta den allt snabbare informationsgången som ny teknik gör möjlig. T.ex. när information läggs ut på internet måste myndigheterna beakta båda språkgruppernas informationsbehov. Således ska grundläggande information om myndigheten, kontaktuppgifter samt information som behövs för att inleda ett ärende och motsvarande upplysningar finnas på finska och svenska. På internet måste det också finnas upplysningar om var medborgarna kan få ytterligare information på sitt eget språk.

Enbart det att t.ex. forskningsresultat, utredningar eller annan information läggs ut på nätet innebär inte att materialet nödvändigtvis måste översättas. Bestämmelsen begränsar dock inte myndighetens skyldighet att informera och upplysa allmänheten på båda nationalspråken. Myndigheten svarar alltid för att såväl den finskspråkiga som den svenskspråkiga befolkningen får information som är väsentlig för individen på sitt eget språk. Detta följer också av den skyldighet som åläggs myndigheterna i 35 § att främja användningen av finska och svenska samt förvalta landets språkliga kulturarv. Ett minimikrav ur individens synvinkel är att han eller hon får information om vad saken gäller samt kontaktuppgifter till någon som kan ge närmare upplysningar på individens eget språk.

I justitieombudsmannens beslutspraxis har ansetts att det uppenbart strider mot språklagen om en tvåspråkig myndighet upprättar telefonsvararmeddelandet endast på finska och engelska men inte på svenska (*dnr 1891/4/10*) och om en tvåspråkig myndighet på sina webbsidor informerar på endast det ena nationalspråket (*dnr 2762/4/09*).

Justitieombudsmannen har i sitt beslut *dnr 1102/4/16* ansett att det inte är lagstridigt eller annars problematiskt om en tvåspråkig myndighets namn även ingår på finska på de svenskspråkiga webbsidorna. Således var Migrationsverkets förfarande inte lagstridigt på den grunden att ämbetsverket på de finskspråkiga sidorna namnges som enbart "Maahanmuuttovirasto", medan ämbetsverket på de svenskspråkiga sidorna namnges som "Maahanmuuttovirasto – Migrationsverket".

3.2

Ställningstagande

3.2.1

Kommunikationsverkets logotyp

Klaganden framförde att när man besöker de finskspråkiga webbsidorna (www.viestintavirasto.fi), är logotypen uppe i vänstra hörnet med myndighetens namn enbart på finska "Viestintävirasto", medan när man besöker de svenskspråkiga webbsidorna (www.kommunikationsverket.fi), är logotypen både på finska och svenska "Viestintävirasto – Kommunikationsverket". Dessutom är den svenska texten i logotypen betydligt mindre än den finska, när man besöker de svenskspråkiga webbsidorna.

Kommunikationsverket framförde att den varumärkeshierarki som skapats för Kommunikationsverket baserar sig på ett enhetligt varumärke som betonar verkets finskspråkiga namn uttryckligen som ett grafiskt element. Namnet Viestintävirasto upprepas likadant i alla språkversioner av logotypen och även i logotyperna för verkets s.k. subvarumärken (Cybersäker-

hetscentret, fi-domänen). Att texten är mindre i logotypens språkversioner har alltså varit ett typografiskt beslut, och avsikten har inte varit att ställa det finska och svenska språket i en ojämlig ställning. Vidare har Kommunikationsverket framfört att om den svenskspråkiga logotypen ändras, ska de övriga språk- och varumärkeslogotyperna också ändras. Detta skulle i praktiken betyda att hela det svenskspråkiga grafiska materialet ska göras om, vilket är ett omfattande och kostsamt arbete.

Som utgångspunkt konstaterar jag att det inte är lagstridigt eller annars problematiskt om en tvåspråkig myndighets namn även ingår på finska på de svenskspråkiga webbsidorna. Således är Kommunikationsverkets förfarande inte lagstridigt på den grunden att ämbetsverket på de finskspråkiga sidorna namnges som enbart "Viestintävirasto", medan ämbetsverket på de svenskspråkiga sidorna namnges på båda nationalspråken ("Viestintävirasto"/"Kommunikationsverket").

Däremot anser jag det vara klandervärt att den svenska texten "Kommunikationsverket" i logon på de svenskspråkiga sidorna är betydligt mindre än den finska texten "Viestintävirasto" på samma sidor. Språklagens krav får inte åsidosättas genom att betrakta ärendet enbart som en varumärkesfråga eller en typografisk fråga. Jag anser att Kommunikationsverkets förfarande strider mot krav på nationalspråkens likvärdig behandling som tryggas i grundlagens 17 § och som framgår av motiveringarna till språklagens 23 §.

Därtill konstaterar jag att trots att språklagen inte innehåller bestämmelser om språkversionernas ordningsföljd, vore det logiskt att Kommunikationsverkets svenskspråkiga namn förekommer först eller överst på de svenskspråkiga sidorna om båda språkversionerna av ämbetsverkets namn används på dessa sidor.

3.2.2

Kommunikationsverkets information om informationssäkerhet på verkets webbsidor

Klaganden framförde att när man hade besökt de svenskspråkiga webbsidorna, fanns det betydligt mindre information om den aktuella informationssäkerhetssituationen. På de finskspråkiga webbsidorna publicerades det kontinuerligt information om aktuella hot och risker som finns när det gäller informationssäkerheten. Det senaste meddelande som publicerats på svenska på startsidan gällande informationssäkerheten var enligt klaganden en varning daterad 5.2.2016, medan det senaste meddelandet som publicerades på finska var daterat 10.6.2016. Bara under de senaste dagarna (10.6.2016, 9.6.2016 och 7.6.2016) hade det publicerats flertalet nyheter på finska, och ingen av dessa hade funnits tillgänglig på svenska.

Vidare framförde klaganden att om man jämförde den engelskspråkiga sidan med den svenska sidan, framgick det att det hade publicerats informationssäkerhetsnyheter på engelska 5.2.2016, 12.1.2016, 12.1.2016 och 18.12.2015, medan på de svenskspråkiga sidorna hade det publicerats nyheter 5.2.2016, 18.12.2015 och 9.7.2015. På sidan Cybersäkerhet var de två senaste nyheterna om sårbarheter på svenska publicerade enligt klaganden 21.11.2014 och 5.6.2014, medan på de finska sidorna var de senaste nyheterna om sårbarheter publicerade 10.6.2016 och 9.6.2016. Klaganden ansåg att bristen på svenskspråkig information inte heller kunde anses vara temporär, eftersom det inte publicerats någon information om sårbarheter på över 1,5 år, medan på finskspråkiga sidorna publicerades det senaste meddelandet för mindre än 1 vecka sedan.

Kommunikationsverket framförde att det har beaktat språklagen och de avgöranden som ut-

färdats på basis av den i sina informationsriktlinjer. Kommunikationsverket informerar om aktuella informationssäkerhetshot som påverkar medborgarnas säkerhet med hjälp av varningar som publiceras på Kommunikationsverkets webbsidor. Alla varningar publiceras på svenska, finska och engelska. Dessutom publicerar Kommunikationsverket annan fritt formulerad information om aktuella informationssäkerhetsärenden bl.a. i bloggor och olika nyheter. Texterna publiceras i allmänhet på finska. Texterna översätts också till svenska, om publikationen anses innehålla information som är väsentlig för individen eller om den annars anses vara motiverat med tanke på befolkningens behov att få information.

Inledningsvis konstaterar jag att en tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska finnas på finska och svenska. Å andra sidan förutsätter språklagen inte att allt material som publiceras på en tvåspråkig myndighets webbsidor ska ha exakt samma innehåll på båda nationalspråken. När information läggs ut på internet måste myndigheterna dock beakta båda språkgruppernas informationsbehov. Lagens bestämmelser ger myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter en viss prövningsrätt i detta avseende.

Klaganden har lyft fram flera exempel på skillnaderna mellan finsk- och svenskspråkig information. Å ena sidan har Kommunikationsverket inte bestridit tillvaron av dessa skillnader. Å andra sidan har Kommunikationsverket framfört att det publicerar fritt formulerad information om aktuella informationssäkerhetsärenden bl.a. i bloggor och olika nyheter och att detta i allmänhet förverkligas på finska.

När det gäller bedömningen av informationen vid just den tidpunkt som lyfts fram i klagomålet anser jag att den finskspråkiga informationen på Kommunikationsverkets webbsidor jämfört med den svenskspråkiga informationen då hade varit tätare och aktuellare och därmed också mer omfattande. Den svenskspråkiga informationen var sålunda till de delar som avses i klagomålet inte förenlig med språklagen.

4 ÅTGÄRDER

Jag meddelar Kommunikationsverket min uppfattning som framgår ovan av avsnitt 3.2.1 och 3.2.2. I detta syfte sänder jag Kommunikationsverket en kopia av mitt beslut.

Jag ber Kommunikationsverket senast 31.10.2017 meddela justitieombudsmannen om sina åtgärder med anledning av detta beslut.